

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента НАПрН України, керівника наукового центру
експертних досліджень НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
Галянтича Миколи Костянтиновича на дисертацію Мельник Анни
Романівни на тему: «Забезпечення військовослужбовців та членів їх
сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України»,
подану до захисту до спеціалізованої вченої ради ДФ 26.007.055 у
Національній академії внутрішніх справ на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дослідження. У сучасних умовах питання забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України набуло особливої актуальності, оскільки проведення Антитерористичної операції та Операції об'єднаних сил на території України зумовлює підвищений інтерес до військовослужбовців, їх соціального захисту, зокрема обов'язку держави щодо забезпечення цієї категорії громадян жилими приміщеннями. Крім того, потреба у ретельному дослідженні цих питань впливає з того, що до актів чинного житлового законодавства, які були прийняті в 1983–1984 роках, вносились численні зміни, проте системної переробки житлового законодавства за часи незалежності України здійснено не було. Це призвело до невідповідності правових норм сучасним умовам і як наслідок – до багатотисячної черги військовослужбовців, які чекають на гарантоване державою житло протягом 20–40 років. Виходячи із вищезазначеного, проблематика забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України є актуальним та перспективним напрямом наукового пошуку.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані дисертантом, своєю переважною більшістю, є аргументованими і переконливими. При їх доведенні та обґрунтуванні

автором використано широке коло вітчизняних й зарубіжних наукових джерел з житлового права, українське та зарубіжне законодавство.

Джерельну базу дослідження можна вважати цілком репрезентативною, оскільки дисертант при проведенні дослідження використав значну кількість наукових та інших джерел (їх список охоплює 214 найменувань). Слід відзначити, що достатню увагу автор приділив аналізу зарубіжного досвіду врегулювання відповідних правовідносин та доведенню доцільності запровадження в національному житловому законодавстві окремих положень, що засвідчили ефективність їх застосування в інших державах.

Структура дисертації обумовлена завданнями та відповідає внутрішньому логічному зв'язку етапів дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять 9 підрозділів, висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи становить 203 сторінки, з них основного тексту – 176 сторінок. Список використаних джерел містить 214 найменувань.

У дисертації матеріал викладено юридично грамотно та логічно. Ведення наукової дискусії відзначається належною поміркованою коректністю і аргументованістю. Під час доведення власної позиції автор дотримується академічного етикету.

Методологічну основу дисертаційного дослідження складають діалектичний, історико-правовий, формально-логічний та порівняльно-правовий методи. Використання зазначених методів дозволило автору розробити нові концептуальні підходи щодо розв'язання теоретичних та практичних проблем забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України, а також сформулювати відповідні пропозиції щодо вдосконалення чинного житлового законодавства України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена робота є першою у науці житлового права дослідженням

інституту забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями.

При цьому обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації обумовлюється тим, що елементи наукової новизни дослідження достатньою мірою відображені у змісті дисертаційного дослідження і підтверджені ґрунтовними висновками дисертантки.

За результатами виконаного здобувачкою дослідження на захист нею виноситься ряд науково-теоретичних положень, що згруповані у три категорії: положення, що виносяться на захист вперше; положення, що спрямовані на удосконалення вже наявних у науці тез та висновків; положення, за допомогою яких розвиваються наявні у науці обґрунтування, твердження і тези. У положеннях, що виносяться на захист вперше, зокрема, запропоновано, що соціальна функція держави обмежується наданням військовослужбовцю виключно соціального житла (житла II категорії), яке характеризується нормативною фіксацією верхньої і нижньої межі розміру загальної площі, оскільки вивчення порядку забезпечення житлом військовослужбовців та дослідження судової практики з цього питання свідчить про непоодинокі випадки прихованого забезпечення окремих військовослужбовців комерційним житлом (житлом I категорії), в якому наявна істотна диспропорція між загальною та житловою площею без лімітованих верхніх обсягів загальної площі такого житла (стор. 24 дисертації).

Також, обґрунтована необхідність запровадження пріоритетної форми забезпечення військовослужбовця житлом – розроблення дієвого механізму надання кредитів на індивідуальне житлове будівництво або придбання приватного жилого будинку (квартири) військовим з погашенням загальної суми та відсоткових ставок за рахунок коштів державного бюджету (стор. 24 дисертації), встановлено, що здійснення державою забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей тимчасовим житлом (службовим житлом, орендованим житлом, виплатою компенсації за піднайом (найом)

житлових приміщень) є провідним напрямком підвищення мотивації військовослужбовців до тривалої служби, проявом соціальної турботи держави до військовослужбовця і не призводить до втрати права військовослужбовця на постійне житло та не впливає на черговість його одержання (стор. 24–25 дисертації); зроблено висновок про неможливість виселення військовослужбовців з вислугою понад 10 років та членів їх сімей із гуртожитків без надання іншого житла з формальних причин; аргументовано, що зміна (в тому числі збільшення) складу сім'ї військовослужбовця, або повторне виникнення інших підстав для поліпшення житлових умов не є підставою для повторного житлового забезпечення, натомість констатована можливість поліпшення житлових умов шляхом отримання більшої за розміром квартири за умови попередньої передачі громадянами житла, що перебуває у їх приватній власності, органу, який здійснює поліпшення житлових умов (стор. 25 дисертації).

Поряд з положеннями, що вперше виносяться на захист, новизною характеризуються також положення, в яких здобувачка пропонує удосконалити чи розвинути певні твердження, тези, пропозиції чи висновки, що були сформульовані у науці раніше.

Слід звернути увагу і на цілу низку пропозицій, які розроблені дисертантом з метою удосконалення норм цивільного процесуального законодавства України. Зокрема пропонується викласти у новій редакції або доповнити правові норми, що їх містять пункти 1, 11 статті 12 Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», пункт 11 Порядку забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей житловими приміщеннями, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2006 року № 1081, пункт 5 Порядку виплати грошової компенсації за піднайом (найом) житлових приміщень, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 26 червня 2013 року № 450.

Отже, виклад основного змісту дисертації А. Р. Мельник свідчить про те, що в ній містяться важливі висновки, які стосуються правового

регулювання інституту забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України, а також науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на оптимізацію житлового законодавства України.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр. (затверджений наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275), а також відповідає Основним напрямам наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2012–2017 рр. та Плану науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт НАВС на 2017 рік. Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 28 листопада 2017 року (протокол № 27 від 28 листопада 2017 року).

Дисертаційна робота за своїм змістом та формою відповідає встановленим нормативним вимогам та профілю спеціальності 081 – Право.

Висновки дисертанта з огляду на розвиток наукових досягнень і практичних напрацювань є цілком обґрунтованими. Рекомендації, запропоновані у роботі, можуть бути використані як теоретичний та практичний матеріал при розробці змін та доповнень житлового законодавства України.

Крім того, результати дисертаційного дослідження можуть бути використані: у науково-дослідній сфері – під час подальших досліджень у галузі житлового права; у законотворчій діяльності – в процесі вдосконалення законодавства в сфері житлового забезпечення військовослужбовців; у *правозастосовній діяльності* – під час здійснення забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями, під час розгляду житлових спорів, а також у процесі підготовки науково-практичних коментарів до Житлового кодексу УРСР; у навчально-методичній роботі – при викладанні навчальної дисципліни «Житлове право», а також відповідних

спецкурсів; при підготовці навчально-методичних і дидактичних матеріалів з дисципліни «Житлове право».

Слід зазначити, що результати наукового дослідження можуть бути впроваджені у діяльність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та використані під час здійснення забезпечення військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та членів їх сімей жилими приміщеннями (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України).

Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які викладено в тексті дисертації. Анотацію подано українською та англійською мовами. Вона є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційного дослідження. Дисертанткою стисло окреслені основні результати дослідження та зазначені положення наукової новизни.

Анотація відповідає вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а також пунктом 2 Вимог до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертації, висновки та пропозиції достатньо повно знайшли відображення у 12 наукових працях, у тому числі 5 статей – у наукових фахових для юридичних наук виданнях України, 1 стаття – у науковому виданні Словацької Республіки (у періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу), 6 тез наукових доповідей – у збірниках матеріалів всеукраїнських і міжнародних науково-

практичних конференцій.

Основні теоретичні положення та їх аргументація, рекомендації практичного характеру щодо удосконалення житлового законодавства України, які містяться в дисертації, апробовані автором на шести всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях. Опубліковані статті повною мірою відображають окремі аспекти дисертаційного дослідження.

Потрібно ще раз наголосити, що наукові розробки автора відповідають рівню останніх досягнень теорії і практики житлового права. Також варто відзначити значну кількість нових підходів до розглянутої проблеми, які збагачують наукову думку, дають змогу з іншого боку розглядати традиційні позиції вчених.

У зв'язку із цим можна зробити висновок про оригінальність, самостійність та наукову новизну рецензованої роботи та використання автором власних підходів до розв'язання цілої низки питань.

Відсутність порушення академічної доброчесності. З аналізу змісту тексту дисертації офіційним опонентом вбачається дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності у повному обсязі, що підтверджується наступним.

Дисертаційне дослідження А.Р. Мельник містить посилання на згадані автором у тексті джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано повну й достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані методики досліджень.

Таким чином, у рецензованій дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного автором дисертаційного дослідження.

Втім, позитивно оцінюючи актуальність проведеного дисертантом дослідження, наукову новизну, обґрунтованість і достовірність, високий

теоретичний рівень і практичну значущість його результатів, слід висловити певні зауваження щодо окремих дискусійних положень роботи, які потребують уточнення. Крім того, деякі із зауважень стосуються спірних питань і потребують від дисертанта додаткової аргументації.

1. Твердження А.Р. Мельник про те, що зміна (в тому числі збільшення) складу сім'ї військовослужбовця, або повторне виникнення інших підстав для поліпшення житлових умов не є підставою для повторного житлового забезпечення, вбачається дещо суперечливим. Це положення обґрунтовується зловживаннями деякими військовослужбовцями своїми правами під час отримання житла, що, на нашу думку, не має глобального поширення. Виходячи з цього, під час прилюдного захисту дисертації хотілося б заслухати позицію автора щодо зазначеного аспекту роботи.

2. На наш погляд, потребує додаткової аргументації положення про те, що при визначенні рівня забезпеченості жилою площею військовослужбовця при постановці його на облік осіб, які потребують поліпшення житлових умов, необхідно враховувати всю жилу площу (в тому числі частини житла), що належить військовослужбовцю та всім членам його сім'ї на праві приватної власності в цьому населеному пункті, без урахування площі орендованого чи наданого службового житла.

3. На нашу думку, у роботі доцільно було б детальніше зупинитися на тому, що норма житлової площі для визнання особи такою, яка потребує поліпшення житлових умов, має диференціюватися залежно від регіону України, а органи місцевого самоврядування періодично мають переглядати відповідний розмір житлової площі, зокрема у визначенні періодичності перегляду відповідних розмірів, а також залежності цього розміру від конкретного регіону країни.

4. В межах п. 2.3., досліджуючи питання порядку забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями, дисертант розглядає підстави зняття військовослужбовців з обліку осіб, які потребують поліпшення житлових умов, що, на нашу думку, є зайвим.

5. В межах п. 2.1, автор наводить різні погляди вчених щодо таких категорій яку «житло», «житлове приміщення», але не робить власних висновків, чи це різні або тотожні поняття. Виходячи з цього, під час прилюдного захисту дисертації хотілося б заслухати позицію автора щодо зазначеного аспекту роботи.

Разом з тим, вищевикладені зауваження свідчать про науковий інтерес і підставу для дискусії, що підвищує якість дослідження та позитивно впливає на високий науково-теоретичний рівень роботи. Дисертація, підготовлена А.Р. Мельник, є самостійною кваліфікаційною науковою працею, виконана здобувачкою особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених нею досліджень, що мають істотне значення для розвитку науки цивільного права та цивільного процесу і дістали втілення у відповідних наукових публікаціях, свідчать про особистий внесок здобувачки в науку та характеризуються єдністю змісту.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

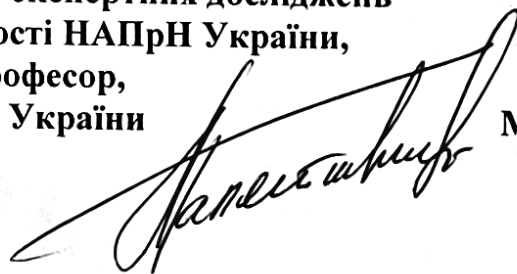
Дисертація Мельник Анни Романівни «Забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України» за своїм змістом, одержаними науковими результатами, актуальністю, новизною та іншими ознаками є самостійною завершеною науковою роботою, що містить суттєві положення для розвитку науки житлового права. Робота виконана на достатньо високому теоретичному рівні, її зміст повною мірою розкриває тему дослідження. Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, в цілому є належним чином аргументованими, достовірними і новітніми. Дослідження має і практичну спрямованість, оскільки містить низку конкретних пропозицій щодо удосконалення чинного національного законодавства.

Дисертація «Забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України» є першим

комплексним дослідженням за відповідним науковим напрямком і відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), в тому числі вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор **Мельник Анна Романівна** на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Керівник наукового центру експертних досліджень
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України**

М. К. Галянтич

Підпис **Галянтича М.К.** згідно з
Функцією НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України

О. Р. Дорошенко